

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การที่สังคมจะดำรงอยู่ด้วยความสงบ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะพิทักษ์บุคคลและชุมชนได้ องค์การที่มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมนี้ ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ โดยองค์การเหล่านี้จะต้องปฏิบัติงานให้สอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการประทุษร้ายต่อบุคคลและสังคม ตลอดจนการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายต่อไป

กรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นองค์กรสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรม ในการดำเนินการแทนรัฐที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำความผิดเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลตามวิถีทางแห่งความยุติธรรม ดังนั้นระบบของเรือนจำจึงได้ถูกนำมาใช้เป็นมาตรการในการลงโทษแทนผู้เสียหาย โดยใช้เป็นสถานที่สำหรับควบคุมผู้ที่กระทำความผิดให้แยกอยู่ต่างหากจากสังคม ในระยะเวลาต่อมา เมื่อแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนไปสู่การแก้ไขอบรมและฟื้นฟูจิตใจ ผู้กระทำความผิดให้กลับคนเป็นพลเมืองดี เพื่อเป็นการคืนคนดีสู่สังคม ตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งได้กำหนดเพิ่มเติมให้หน่วยทหารเป็นหน่วยงานหนึ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าวจึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต (เกษตรโยธิน) ในหน่วยทหารซึ่งประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

ในปัจจุบันสภาพเรือนจำในประเทศไทยได้เกิดปัญหาผู้ต้องหาสันเรือนจำ เช่น ในปี พ.ศ.2528 มีผู้ต้องโทษในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ 88,072 คน (กรมราชทัณฑ์, 2530: 1) ในขณะที่ความจุเต็มของเรือนจำทั่วประเทศสามารถรับผู้ต้องโทษได้เพียง 40,000 คน (สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย, 2528: 10) เป็นต้น การที่กรมราชทัณฑ์มีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นี้ทำให้เรือนจำและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ไม่เพียงพอต่อการรองรับและดูแลผู้กระทำความผิด โดยรัฐบาลมีงบประมาณจำกัดในการสร้างเรือนจำเพิ่มเติมเพื่อรองรับปริมาณนักโทษ ส่งผลให้การทำงานของกรมราชทัณฑ์ไม่มีความสมบูรณ์เท่าที่ควร เป็นผลให้เสี่ยงงบประมาณเป็นจำนวนมากสำหรับผู้ดูแลบุคคลเหล่านี้ด้วย และจากความเปลี่ยนแปลงไปของสถานการณ์โลก สถานการณ์ตามแนวชายแดน และสถานการณ์ความสงบ

เรียบร้อยภายในภาพประเทศ ส่งผลให้การดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ข้างต้น รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายด้านนี้โดยประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานด้านข่าวกรอง หน่วยงานรักษาความมั่นคงภายในประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ร่วมกับกระทรวงกลาโหมที่ได้ดำเนินการโดยใช้แนวทาง “เบญจวิถี” ซึ่งเป็นการประมวลแนวทางของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยทั้งในยามปกติและในยามสงครามไว้ด้วยกัน เชื่อมโยงการดำเนินการตั้งแต่ภายนอกประเทศเข้ามาสู่ภายในประเทศอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยแนวทางหลัก 5 ประการ คือ การทูตทางทหาร การจัดระเบียบชายแดน การเตรียมความพร้อมรบ การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ และการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม

การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามโดยรัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ใช้ศักยภาพของหน่วยทหารในการพัฒนาช่วยเหลือประชาชน นอกจากนี้ จึงได้มีแนวความคิดที่ต้องการจะ “เปลี่ยนภาระให้เป็นพลัง” โดยเห็นว่าควรนำพื้นที่ของทหารที่มีได้ใช้ประโยชน์มาดำเนินโครงการช่วยเหลือฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต (โรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง)

เพื่อบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอีกทั้งสามารถควบคุมนักโทษในคดีที่ไม่ร้ายแรง แทนการสร้างเรือนจำ โดยมอบหมายให้กระทรวงกลาโหม เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการโดยเหล่าทัพต่างซึ่งประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว

ในส่วนของกองทัพอากาศนั้น ได้มอบหมายให้หน่วยขึ้นตรงกับกองทัพอากาศ ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต (เกษตร โยธิน) เป็นรุ่นที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 6 พฤษภาคม 2546 ถึง วันที่ 22 กันยายน 2546 โดยมีระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งสิ้น 140 วัน จำนวนทั้งหมด 9 แห่ง ประกอบด้วย

1. กรมทหารต่อสู้อากาศยาน หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน
2. กองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดลพบุรี)
3. กองบิน 21 กองพลบินที่ 2 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดอุบลราชธานี)
4. กองบิน 23 กองพลบินที่ 2 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดอุดรธานี)
5. กองบิน 41 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดเชียงใหม่)
6. กองบิน 46 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดพิษณุโลก)
7. กองบิน 53 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)
8. กองบิน 56 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดสงขลา)

9. โรงเรียนการบิน (จังหวัดนครปฐม) และในรุ่นที่ 2 ได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2547 ถึงวันที่ 9 สิงหาคม 2547 ประกอบด้วย

1. กรมทหารต่อสู้อากาศยาน
2. ศูนย์การทหารอากาศโยธิน
3. กองบิน 2 กองพลบินที่ 1 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดลพบุรี)
4. กองบิน 21 กองพลบินที่ 2 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดอุบลราชธานี)
5. กองบิน 23 กองพลบินที่ 2 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดอุดรธานี)
6. กองบิน 41 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดเชียงใหม่)
7. กองบิน 46 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดพิษณุโลก)
8. กองบิน 53 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)
9. โรงเรียนการบิน (จังหวัดนครปฐม)

หลักการดำเนินงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ นั้น เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษ โดยกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ (ค่ายสมเด็จพระนั่งเกล้า พล.ร.11, 2544)

1. ให้มีความคุ้นเคยและเรียนรู้ถึงการปฏิบัติตนเพื่อการดำรงอยู่และการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีระบบ และมีความเป็นระเบียบ
2. ปรับแนวความคิด และวิธีการดำรงตนของผู้รับการอบรมให้อยู่ในวิถีทางที่ถูกค้ำ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ และเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต
3. เสริมสร้างความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย จิตใจ และสภาพขวัญของผู้รับการอบรม ตลอดจนสร้างการยอมรับ
4. เตรียมการในการกลับเข้าสู่สังคม โดยการชี้แนะแนวทางที่เหมาะสมให้ และยอมรับกฎเกณฑ์ส่วนรวม
5. ให้มีความรู้ทางด้านวิชาชีพทางเกษตรกรรมอย่างเพียงพอ ที่จะนำไปประกอบอาชีพที่สุจริตเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้อย่างสอดคล้องกับการประกอบอาชีพพื้นฐานของชาติในอนาคต โดยพิจารณารับผู้ต้องขังคดีไม่ร้ายแรงที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือก จากกรมราชทัณฑ์ มาดำเนินงานตามโครงการฯ ในหน่วยทหารที่กำหนดไว้ โดยกำหนดคุณสมบัติขั้นต้น ดังนี้

All rights reserved

- เป็นผู้ต้องขังคดีไม่ร้ายแรง โดยเหลือการลงโทษไม่เกิน 3 ปี
- มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง
- ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง

หน่วยงานรับผิดชอบและการขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก ได้แก่ กระทรวงกลาโหม โดยกองบัญชาการทหารสูงสุดร่วมกับกรมราชทัณฑ์ โดยในขั้นตอนกองทัพบกได้กำหนดพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในหน่วยทหารสำหรับใช้ควบคุมตัวผู้ต้องขังคดีไม่ร้ายแรงจำนวน 39 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐที่จะให้การสนับสนุนการดำเนินงานดังนี้

- กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบ โดยกรมราชทัณฑ์
- กระทรวงกลาโหม รับผิดชอบในด้านการบำบัดฟื้นฟู
- กระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบในส่วนของโรงพยาบาลในท้องถิ่น
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รับผิดชอบโดยแรงงานจังหวัด
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบโดยเกษตรจังหวัด
- กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- กระทรวงวัฒนธรรม รับผิดชอบด้านศาสนาตามความนับถือ

การดำเนินการโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง

ทำการฝึกอบรม 5 วิชาหลักประกอบด้วย

- วิชาทหารเบื้องต้น
- วิชาอุดมการณ์และประชาธิปไตย
- วิชาสุขภาพและอนามัย
- วิชาศาสนาและศีลธรรม
- การฝึกอบรมวิชาชีพ

เนื่องจาก โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ เพิ่งเริ่มดำเนินการ ในปี พ.ศ. 2545 จึงยังไม่มีการศึกษาผลของการดำเนินงานของโครงการนี้อย่างจริงจัง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาผลของการดำเนินงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง ค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต (เกษตรโยธิน) ในพื้นที่กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ ในพื้นที่ กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ และวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้น
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ ในพื้นที่กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ ในพื้นที่กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ ในพื้นที่ กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป
4. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้ จะทำการศึกษาถึงแนวความคิด วัตถุประสงค์การดำเนินงาน ของโรงเรียน วิวัฒน์พลเมืองค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต (เกษตร โยธิน) ตามนโยบายรัฐบาลปี พ.ศ.2545 ตั้งแต่ เกณฑ์และวิธีการคัดเลือก การปฏิบัติต่อนักเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ ได้แก่ มาตรการควบคุม การอบรม และการฝึกวิชาชีพ บริการและสวัสดิการที่จัดให้ นอกจากนี้จะทำการศึกษาทัศนะของครูฝึกต่อการ ดำเนินงานและการบริหารงานของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ และทัศนะของนักเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ โดยจะศึกษาทัศนะของครูฝึกและนักเรียนของโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ กองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“เรือนจำ” หมายถึง ที่ซึ่งใช้ควบคุม กักขังผู้ต้องขังกับทั้งสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกัน และหมายความ รวมตลอดถึงที่อื่นใด ที่คณะรัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา วางอาณาเขตได้โดย ชัดเจน (ประเสริฐ เมฆมณี, 2545)

“โรงเรียนวิวัฒนพลเมือง ค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต (เกษตรโยธิน)” หมายถึง สถานที่ที่ใช้สำหรับการควบคุม อบรมผู้ต้องขังที่ได้รับการพักโทษจากกรมราชทัณฑ์ โดยลักษณะของโรงเรียนวิวัฒนพลเมืองฯ จะเป็นสถานที่เปิด ไม่มีรั้วรอบขอบชิด หรือกำแพงสูงอย่างเรือนจำทั่วไป

“เจ้าหน้าที่” หมายถึง ข้าราชการทหารในกองบิน 41 และเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการในโรงเรียนวิวัฒนพลเมืองฯ

“นักเรียนวิวัฒนพลเมือง” หมายถึง ผู้ต้องขังที่ได้รับการคัดเลือกจากกรมราชทัณฑ์ ให้เป็นผู้ที่ได้รับการพักโทษ และได้รับสิทธิให้มารับการฝึกอบรมในโรงเรียนวิวัฒนพลเมือง

The logo of Chiang Mai University is a large, faint watermark in the background. It features a central elephant standing on a circular base. Above the elephant is a traditional Thai umbrella (parasol) with a flame-like top. The entire emblem is surrounded by a circular border containing the text 'มหาวิทยาลัยเชียงใหม่' at the top and 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' at the bottom. There are also decorative floral motifs on the sides.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved